CASTEL
LANUS

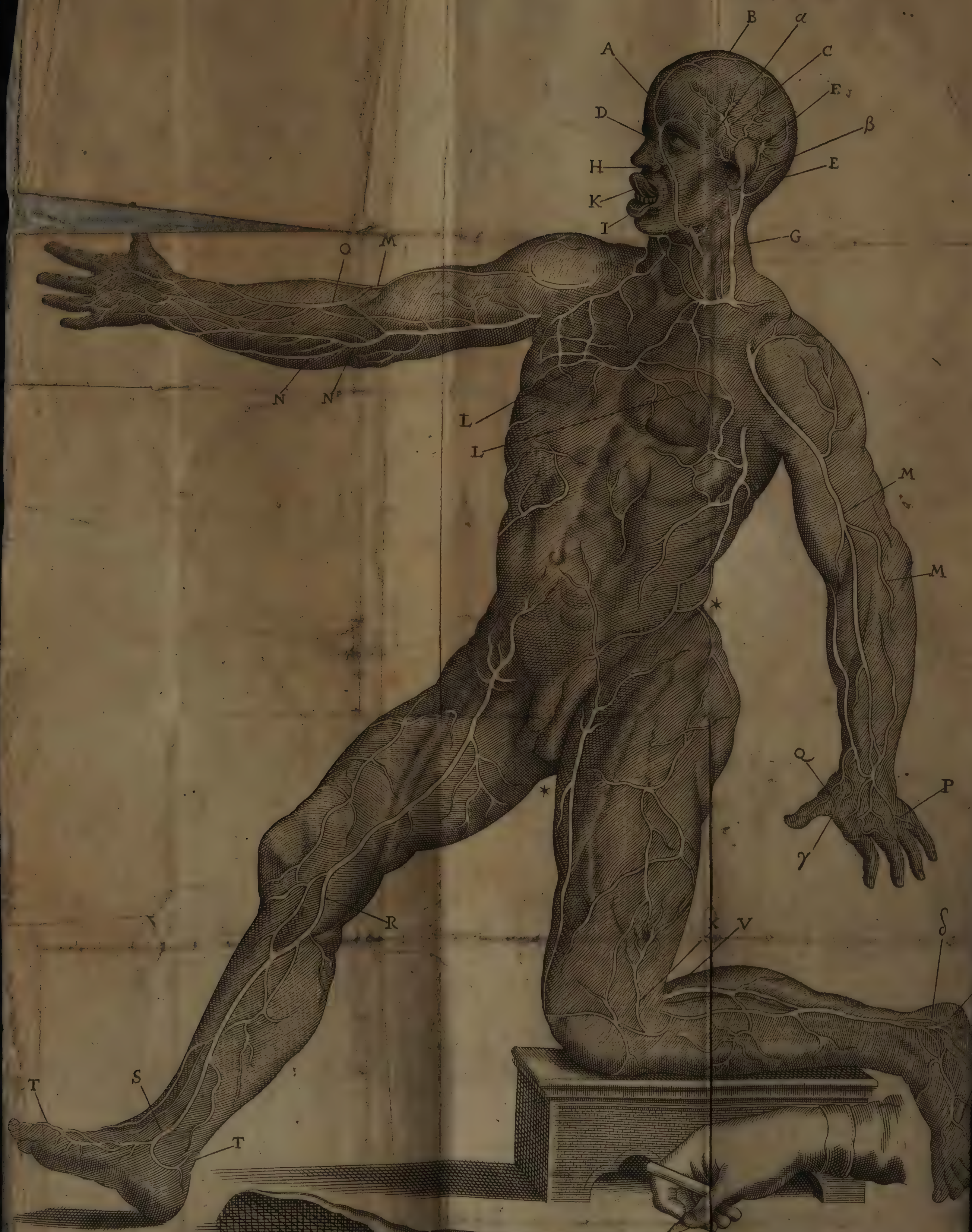
MOXIUS

J. 2.

A
B
α
C
E
β
E
D
H
K
I
G
O
M
N
N
L
L
M
M
Q
P
γ
R
V
δ
T
S
T
fib: rect.
fib: obliq.
fib: trans:
VENARVM

PHYLACTIRION PHLEBOTOMIÆ ET ARTERIOTOMIAE

IOANNIS M. CASTELLANI, PHILOSOPHI ET MEDICI Romani: Anatomices in Academiâ S. Spiritus in Saxiâ Professoris

ROMÆ PRIMUM CUM FIGURA ADMODVM NECESSARIA ET utili, venas & arterias totius corporis, tam ab antiquis quam nostri seculi Chyrurgis secari solitas, ad vivum repræsentante, excusum,

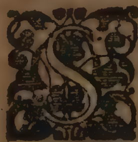
Nunc denuo in usum φιλίατρον concreditum.

ARGENTINÆ,
Typis PAULI LEDERTZ.
M. DC. XXVIII.

JOANNES M. CASTELLANUS PHIL. MED. ET ANATOMIC. PHYLIATRIS, ET ACADEMIÆ S. SPIRITUS IN Saxia Alumnis S

I quis unquam laboravit pro veſtra utilitate, utiquè vos ſcitis me ſuſtinuiſſe labores multos, in his præcipuè, quæ ſpectant ad Anatomen; nec me pœnitet inſudaſſe diù, ſub fœlicibus auſpiciis, ac patrocinio ILL.MI ac REVER.MI D. CARD. CAMPOREI in hac Academia, cujus fama, tàm apud vicinas, quàm apud exteras gentes, tanta eſt, ut nulla ſit prorſus alia in toto Terrarum Orbe, quæ eluceat adeo, vel celebris ita cenſeatur. Ob quàm rem ex variis regionibus, varij hùc accedere frequentius aſſolent, ut comparatis germanis præceptis Medicinæ ac Chyrurgiæ, nomen & ſplendorem reportent in Patriam; nec immerito; nam ſemper habuit hic locus, præter ægrotantium frequentiam, præclariſſimos Medicos, electiſſimoſq; Chyrurgos. Verum quòd habeatis modò vos Antonium Butium Faventinum, Philoſophum & Medicum inſignem, tàm benignè docentem vera Chyrurgiæ dogmata Hyppocratea, veſtra certè ſors bona, veſtra fortunæ eſt. Cæterum ut ego petitionibus veſtris ſatisfaciam,

 quidum

qui dum autopsiam de venis, & arteriis ad mentē Hyppocratis explicarem, rogastis sæpenumero, ut quæ attulimus in medium, circa illarum sectionem observanda, synopticè conscribere vellem; non gravatus sum eadem, in unum quasi fasciculum recolligere, quibus cum figuram elegantem, veram, venosam, ante oculos expono, ut ex hac, & ex illis habeatis subinde unica penè inspectione, cuncta documenta, quæ ad hujusmodi munus præstandum videntur necessaria. Et hæc non minus Medicis ipsis existimamus scitu dignißima, ut potè quæ fuerint maximo studio decerpta, tàm ex Antiquis Græcis, Latinis, & Arabibus; quàm ex Neotericis, & recentioribus Medicis; longaq; observatione confirmata. Accipite igitur hasce meas lucubratiunculas, quasi primitias meorum laborum; quas ut diligentissimè, & frequenter perlegatis, ideo vobis dono; atq; ut poßitis in re tanti momenti multum proficere pro salute Ægrotantium; necnon præcavere ab erratis & calumniis quibuscunq;. Valete.

Vena

Venæ Capitis quæ secabantur ab Antiquis, & modus secandi.

ENA frontis, existens inter duo A
supercilia, manifesta magis fit, constringendo collum vinculo & ligatura suffocante; at facilè etiam inflatur, admoto vinculo fronti, juxta supercilia. Secatur transversè ad latitudinem, capite resupinato, in capitis morbis, atque præcipuè si partes posteriores doleant.

Vena puppis super caput altera, interdum B
plures conspiciuntur, quæ secantur in ulceribus Capitis, & in hemicrania, quibus commodius admoventur hyrudines.

Venæ temporum sub pericranio supra C
musculum potissimum perrepetant, & latitant, à jugularibus internis exortæ, præter ramulum à jugulari externa, qui externis incedendo, non adeò in conspectum se dat, & aperiri non ita facilè potest, nisi à peritissimo Chyrurgo. Indocta etenim manus frequentius in hoc loco pro venis secat arterias. At Hyrudinum appositio non minus conveniet.

Venæ, quæ sunt in angulis oculorū lachry- D
malibus domesticis, finduntur in oculorum inflammationibus confirmatis, & contumacibus. Cautè facienda est incisio in parte de-

cliviori, nequè pertingat ad os, ne fiſtulam concitet: & hic non improbantur hyrudines.

E Venæ, quæ ſunt poſt aures, ſub oſſibus eminentibus verſus nucham, incidantur tranſversè ſecundum latitudinem, in affectibus oculorum diuturnis, à tenui ſanguine, & in longis Capitis doloribus. Atq; hic tutiſſima eſt appoſitio hyrudinum.

F Venæ aliæ tres paruæ conſpiciuntur, ubi extremitas auris tangit, propè capillos; ſecantur in ulceribus aurium, colli, & poſteriorum Capitis. Commodior quoq; eſt hyrudinum admotio.

G Venæ jugulares duæ, ab Antiquioribus ſecabantur, in Anginoſis, & difficilem reſpirationem habentibus, ſed ſatis eſt, illas non tangere, propter incommoda, quæ facilè ſubſequi poſſunt, ut teſtatur *Gal. 2. de decr. Hyp. & Plat. cap. 6.*

H Venæ in extremitate naſi exterius, findebantur olim; ſicuti internas ſcalpello, vel unguibus aperiebant. Verum ſicuti illas ſcindere nullius eſt utilitatis, & maximi periculi, ita internæ multi uſus cenſentur; in affectibus Capitis; ſi aperiantur cum hyrudinibus, aut ſericis pilis, vel paleis, vel aliis rebus aſperioribus.

I Venæ quatuor intra labia conſiſtunt utrinquè duæ, quæ ſecantur tranſversè, ſi turgidæ appa-

appareant, revolutis labiis: in ulceribus oris, Aphtis, gingiuarum doloribus, fistulis, fissuris, ac laxitate illarum. Hic tamen censetur aptior hyrudinum applicatio.

Venæ duæ sub lingua incidantur secundũ longitudinem; nam facilius sistitur sanguis, in linguæ affectibus; in Angina, in Paristmiarum inflammatione, & in Capitis doloribus. K

Venæ mammariæ secabantur ab Hypp. in partium spiritualium inflammationibus, ut in Pleuritide, & Pulmonia. At vero quoniam obscuræ sunt, facilior erit applicatio hyrudinum, vel etiam curcurbitularum, ut jubent Hypp. & Trallian. facta scarificatione. L L

Venæ Brachij, & Manus, quæ secantur, & quomodo secari debeant.

CÆphalica, seu humeraria, seu Capitalis, seu externa dicta, tutò finditur, quod careat arteria, & nervo subjacente: incisio autem transversè secundum latitudinem fiat, supra juncturam, non sub ea, neq; in ea; per longitudinem enim secta, vulneris labia articuli motu dehiscunt, ut cæteræ, quæ in articulis consistunt, unde tardius coalescunt. Verum si iteratione & secundatione fuerit opus, non inconvenit per longitudinem findere, atq; cum foramine ampliori; Quòd si adfuerit cicatrix, subterfugiat illam Chyrurgus. M

M At si cæphalica non adsit, vel non appareat, tutò etiam secabitur illius ramus in externa parte, fitq; per illam evacuatio à partibus supernis.

N Basilica, sive Jecoraria, sive axillaris, vel interna, ob delitescentem arteriam & nervum, non adeò securè finditur, propterea fiat incisio in decliviori parte transversè secundum latitudinem, nec scalpelli acies pertranseat cavitatem venæ.

N Quæ si manifestam non se det, tutius poterit secari ramus illius in inferiori parte, qui solet esse conspicuus: vel ad salvatellam accedas. Evacuantur Thoracis regiones, & præcordia.

O Media quæ dicitur nigra, seu mediana, & communis, quod communicetur cœphalicæ, & basilicæ per ramulum ab iisdem deductum utrinq;. Unde græcæ litteræ Y, ypsilon figuram efformat; Incidatur per longitudinem; nec pertranseat scalpelli acies venæ cavitatem, ob nervum subjacentem.

P Vena manus Salvatella dicta, ab Avicenna Almerina, sive Seilem, inter annularem, & minimum residens, interdum inter medium, & annularem, à Cæphalica derivata, nonnunquam à Basilica, incidatur secundum rectitudinem; Diuturnis affectibus etiam succurrit Lienis, ac Hepatis.

Vena

Vena cæphalica manus altera, quæ exiſtit Q inter pollicem & Indicem, ubi adeſt Arteria: ramus eſt Cæphalicæ, aliquando Baſilicæ, interdum etiam communis: finditur per rectitudinem. Capitis diuturnis doloribus, atque etiam inflammationibus confert.

Venæ Cruris, & Pedis, quæ ſecantur, & quomodo ſecari debeant.

SIta eſt quædam vena circa coccygem in fovea illa, ubi deſinit ſpina; quam coccygeam appello: quæ aliquando findi poteſt ſcalpello, ſed commoda ſatis eſt applicatio hyrudinum: & hæc ſecatur in pueris, in quibus ſatis manifeſta eſt, & magis quàm in grãdioribus. Propterea in pueris ſedis partes, ſeu ani non ſunt tangendæ, quia in illis nondum eluceſcunt venæ hæmorrhoidales.

In grandioribus, & XIV. excedentib⁹, venæ hæmorrhoidales incipiunt extendi magis. Et quia ſunt duplices, internæ, & externæ. Internæ aperiuntur ad deponendam cacochymiam, quia trahunt originem à ramo ſplenico. Externæ, quoniam exoriuntur à venis cavis; id eſt, à venis ypocaſtricis, ſi aperiantur, faciunt maximè ad imminuendam plethoram.

At ipſæ hyrudines, ſint prius repurgatæ longo tempore, per reiteratam aquam opti-

 mam

mam, ut venenum deponant. Dum verò ſanguis excernitur, foveatur ſæpe ſæpius pars, aqua calente, vel vapore ipſius ad ſellam, quo liberalius venæ attenuatum ſanguinem reddant. Quinimmo poſt ſanguinis convenientem evacuationem, rurſus aqua calida ſæpius repetenda, ut extinguatur hyrudinum virus, ſi aliquid ipſius remanſerit in parte.

R Vena cruris interior, juxta inguina emergens, & per interiora fœmoris, & tibiæ, ad pedem inferiorem excurrens, ſecatur circa poplitis internam partem, tranſversè quidem per rectitudinem, non rectà; adaptato prius vinculo ſupra; & infra genu, ſi opus fuerit. Inſuper per ſpongiam calida aqua madefactam inflata vena. Poplitea interna vocari poteſt. celerius revellit, & evacuat.

S Hæc eadem, Saphena nuncupata, in eadem parte domeſtica, juxta talum conſpicitur; quæ ſi magna ſit & turgida, tranſversè ſecundum latitudinem findatur; ſin obſcura, per longitudinem. Utilitas magna ſequetur, in affectibus veſicæ, hæmorrhoidarum, & partium genitalium inflammationibus.

T Ab eadem vena Saphena, ramus non obſcurus procedit in pollicem, circa primam articulationem; qui finditur per rectitudinem, ubi Saphena non apparet, & cum dexteritate, propter tendones, & nervos ſubjacentes.

Ac

Ac præter immerſionem pedis, in aquam calentem, poterit colligari digitus in ſuperiori parte.

Alter ramus Saphenæ interdum conſpicitur in poſtrema parte Calcanei, qui ſecari poteſt tutò, aliis non apparentibus. T

Vena cruris poſterior, è media femoris longitudinis ſede proſiliens, per femoris poſteriora, atq; etiam tibiæ ſuram, pedis externum latus petens (poplitea à recentioribus dicta) cum à Ramo crurali ſæpius exoriatur, interdum verò ab Iſchiadica majore procedat, & & partibus circa Sciam conſentiat, Ideo non immerito quoq; Iſchiadica nuncupari poſſet, quia etiam ſecta affectui Iſchiadico conferat. V

Vena altera, in exteriori tibiæ parte frequentius conſpicitur, quæ propagatur per illius exteriora, & ad pedius ſuperiora percurrit; quæ cum circa poplitem in conſpectum ſe det, Poplitea externa nuncupari poteſt: & ſecatur in affectib⁹ magis exterioribus Iſchiadicis. X

Vena Iſchiadica altera, quæ eſt in parte ſylveſtri, ſeu externa calcis, ſub talo, aut ſupra talum,(propago quidem & ramus ſuperioris) pertingens ad minimum digitum; Incidatur ſecundum longitudinem: impoſito prius pede in calentem aquam; vinculum adjiciendo ſupra malleolum; immo & in media plan- Y

ta pedis, ſi vena interdigitalis Y ſecanda ve-
Y niat. Avicen. hic jubet ligationem fieri faſ-
cis quidem validioribus, quæ à ſummitate
coxæ procedant uſq; ad partem proximè cæ-
dendam. Confert & Sciæ,& podagricis affe-
ctibus, nec non in Elephantiaſi.

De Arteriotomia, quomodo admini-ſtranda, & quibus in locis.

ARterias majores incidere ſemper periculo-ſum eſt, quæ ſi infortunio quodam, vel data opera contingat utaperiantur; totæ in tranſverſum ſecari debent; retractis enim ipſius extremis, facilè ſiſtitur ſanguis; admoto tamen emplaſtro ex Aloe, pilis leporis, manna Thuris, vel aliis conſimilibus adſtringentibus. Arteriæ minores in Capite ſecari quidem poſſunt, quòd facilè agglutinari poſſint, & præſertim in molli corpore. Occaſio verò ſectionis erit, cum diuturnus, vehemenſq; dolor, circa membranas vexat, pungens, & pulſans; ſignificat enim ſanguinem multum, tenuem,& calidum in affectæ partis arteriis eſſe coercitum.

a Arteriæ itaq; in temporibus, quæ valdè cutaneæ ſunt, & flexuosè incedunt, ſecentur totæ ſecundum latitudinem, vel inurantur candenti ferro, vel cauſtico medicamento ad calidas, acreſq; fluxiones inhibendas in affectibus oculorum.

Arte-

Arteriæ juxta aures, totæ diſſecentur; in β
vertigine, in diuturnis capitis doloribus cali-
dis, & ſpirituoſis, in faciei rubore, & aliis
quibuſdam Capitis affectibus diuturnis.

Arteria, quæ inter pollicem & indicem ex- γ
currit, aperiatur tranſversè, ſecundum latitu-
dinem; in diuturnis laterum doloribus, po-
ſitis inter viſcera & Diaphragma; atq; in af-
fectibus calidis Capitis perdurantibus.

Arteriæ juxta malleolum, ſecantur in vetu- δ
ſtis coxendicum doloribus, à ſpirituoſa mate-
ria, in quibus perſentiuntur calores excurren-
tes per illas partes moleſti.

Arteriæ ſectione peracta, Chyrurgus diligens
ſit in conſtringenda arteria ſuperimpoſito em-
plaſtro glutinatorio, aut pimpinella recenti con-
tuſa, aut lyſimachia, piloſella, verbena, millefo-
lio, ſanicula, aut eorum pulvere, aut tela aranea,
aut fuligine, aut gypſo, aut alio adſtringente; ſed
duplex pulvillus omnino admoveatur.

Ligatura & vinculum, aliquando ſolet eſſe
cauſa, quòd arteria, non ita benè dignoſcatur, ſi
fiat fortis compreſſio, ſeu adſtrictio; Propterea
Chyrurgus ſit cautus, ne venam pro arteria, vel
arteriam pro vena findat. Ob quam rem Anato-
men ignorare non deberet.

Interea ſciendum eſt, tantam reperiri varieta-
tem, in diſtributione venarum, ſicut & arteria-
rum tùm in pede, tùm in manu, ut pleriſque nul-
la re-

la reperiatur media. Basilica autem, vel etiam Cæphalica, vel utraq; interdum nullo modo in apertum se proferunt; immo nonnumquã ejusdem hominis in dextra ac in sinistra parte dispar fruticatio observatur. Propterea Chyrurgus debet esse solers admodum, & in re Anatomica nõ parum versatus.

Quámvis recentiores arbitrentur, nihil referre, an incisio venarum, hoc vel illo modo fiat; Scimus tamen, antiquos in hac re, fuissediligentes, & cautos; & forsan non ignorasse fibras venarum; quæ nisi me sensus decipit, ita sunt concinnatæ, ut rectæ evidentissimæsint; transversæ non obscuræ; obliquæ verò rariores multò. Quare censuerim ego hujusmodi sectionem nõ esse oscitanter & negligenter celebrandam; & propterea eas delineare placuit, in ad posita venæ formula. †††

V Sectio recta, seu longa, aut secundum longitudinem.

E Lata, sive secundum latitudinem.

N Transversa secundum latitudinem.

A Transversa secundum longitudinem, seu obliqua.

R Parva & obliqua ubi vires sunt debiles, & sanguis tenuis existit.

V Lateralis angusta, falsa, non facienda.

M Lateralis altera, angusta, falsa, non celebranda.

Quo tempore, qua die, & qua hora sit faci-enda Phlebotomia in universum.

TEmpus Veris & Autumni, ſunt tempora, phlebotomiæ proportionata, præſertim ad præſervationem.

Hyeme ſi opus fuerit ſectione venæ, ampla fiat apertio; quia cœli conſtitutio frigida eſt, & periculum eſt, ne ſanguis congeletur, qui ſolet eſſe alioquin craſſus & viſcoſus; immò ſi fieri poterit, eligatur dies auſtrina; nam & in tali conſtitutione purgatoria medicamenta erunt porrigenda ex mente Principis Maurit.

Æſtate autem, niſi humor, ſit valde craſſus, quod raro contingere ſolet, anguſta fiat apertio; quia ſanguis tenuis ſoleat eſſe, & ipſa conſtitutio calida, in qua vires maxime exolvuntur.

Hora delecta, convenientior matutina, quàm pomeridiana; & die ſerena, quia diei lumine & ſereno, tenuis fit ſanguis, & ad fluendum aptior; maximè ſecunda, tertiavè hora; ſed primum, experrectus phlebotomandus patiens, inſomnem horam, ſaltem unam duxerit, & externum cibũ integrè concoxerit, & alui ac veſicæ munia ſit exequutus: & præſertim ſi aliqua amplior vena ſit incidenda; nam exiles, è quibus ſanguis parcius emanat, tantam obſervationem non requirunt.

Hora veſpertina, & nocturna, eſt etiam con-

veniens in melancholicis, & epilepticis, atque etiam in mulieribus, ubi ſectio venæ eſt cele-branda in pede; nam eo tempore venæ ſunt ma-gis perſpectæ, & plenæ; & ſanguis craſſior eva-cuatur facilius.

Hora neceſſaria, & ad curationem accommo-data, eſt quacunque diei noctiſque hora; in qua, res prohibitoria non attenditur; & quæ tardari non poteſt; ut in vehementi morbo; in ſuffo-cante plenitudine; in angina; in ſanguinis fluore; in extrema vaſorum plenitudine; & in aliis mor-bis, qui præcipites ſunt.

Aliud tempus electum pro phlebotomia, ſe-cundum Aſtrologos, attenditur penes aſtra, atq; elicitur à loco Lunæ in ſignis Zodiaci, & vario aſpectu planetarum, Lunæ quidem ad Solem, & alios planetas.

Unde in ♌ Leone phlebotomia prohibetur, quia ♌ Leo eſt domus ☉ Solis, qui omnino con-trariatur ☾ Lunæ.

Similiter ☾ Luna exiſtente in ♊ Gemini, brachium & manus non ſunt ferro tangenda, nam dicit Almanſor, tangere membrum ferro ☾ Luna exiſtente in ſigno reſpiciẽte illud mem-brum timoroſum.

Vltima medietas ♎ Libræ quia per eam trã-ſit galaxia, in qua ſunt multæ Stellæ de natura ♂ Martis, eſt cavenda in phlebotomia, quia ☾ Luna dicitur combuſta.

Multi

Multi rejiciunt ♏ Scorpioné, quia ♏ Scorpio eſt domus ♂ Martis, qui contrariatur ☾ Lunæ.

☌ Conjunctio ☉ Solis cum ☾ Luna impedit phlebotomiam per tres dies ante, & poſt.

☌ Conjunctio ☾ Lunæ cum ♄ Saturno ☌ Conjunctio ☾ Lunę cum ♂ Marte ☌ Conjunctio ☾ Lunæ cũ ☿ Mercurio ſi ☿ Mercurius fuerit combuſtus. ☌ Conjunctio ☾ Lunæ & ♂ Martis ſi ♀ Venus eſt combuſta ☍ Oppoſitio ☉ Solis ad ☾ Lunam ☍ Oppoſitio ♄ Saturni & ♂ Martis	Impedit per unum diem ante & poſt

□ Quadrata ☾ Lunæ ad ☉ Solem, ♂ Martem, & ☿ Mercurium, impediunt phelebotomiá niſi fuerit diſtantia 6. grad. hoc eſt, per medium diem.

Quo tempore ſecanda vena in morbis.

VEna ſecetur maximè initio morborum, ita tamen, ut ventriculus, primæq́ue venæ nec ulla humoris corruptela, nec cruditate, nec cibo ſemicocto, confertæ ſint. Itaque in febri ardente acceleratur, antequàm magis torreatur ſanguis, aut vehementior putredo invaleſcat; atque in omnibus inflammationibus.

Vena aperienda, in his potiſſimum morbis, quorum certa eſt, vel intermiſſio vel remiſſio, miteſcente morbo; ideſt in intermiſſione, vel remiſſione, & morbi tranquillitate. ergo nullo

modo facienda, in die motus ægritudinis phlebotomia; neque etiam evacuatio Ventris; & si spatia, inter accessiones porriguntur, facile est, medium ipsum designare pro re agenda; sin angustum, difficile, tuncque melius est eligere morbi declinationem.

In invasionibus autem, nec venæ sectionem, nec alui dejectionem licet promovere; nec quicquam aliud, præter vomitionem, & narium hæmorrhagiam si natura postulet.

At si venæ sectio, metu vel ignavia, aliisvè occasionibus, primis morbi diebus, administrata non fuerit, quocunque die, etiam vigesimo, in ægrum incideris, si plenitudinis atque cruditatis signa permanebũt, adhibenda; modo vires ferãt.

Comparentibus autem manifestè signis coctionis, non amplius venæ sectione, sed aut purgatione aut aliis derivantibus præsidiis reliqua curatio transigenda.

Quæ ante venæ sectionem observanda, & in quibus casibus prætermittenda, aut retardanda Phlebotomia.

Atque primum animadvertendũ, an in Ventriculo, & primis venis, ac ductibus adsint cruditates; quæ si adfuerint, ut potest dignosci, ex Ventriculi pondere, ex ructu, & qualitate, & copia cibi assumpti; & ex tempore, quo acceptus est cibus; tunc phlebotomia non est facienda;

da; nam si fiat, rapiuntur cruditates in sanguinis locum, & impeditur eorum maturatio, vel succedit morbus diuturnus; & interdum ægri perditio; propterea prius est evacuandus Ventriculus, vomitu; aut medicamento leni, & intestina clystere saltem; si non alio.

Secundò considerare oportet, an adsint humores corrupti & noxii in Ventriculo; quod cognoscitur similiter, ex cibi fastidio, nausea, humorum vomitione, alui dejectione frequenti; Ventriculi dolore, aut gravitate; distentione ac tumore; atq; etiam præcordiorum ipsorum; quæ si apparebunt; vomitu quidem, si adsit propensio, erit purgandus vitiosus humor Alui dejectione, si eò inclinet. Itaq; in his non est secanda vena. Unde neq; in Hydrope; neq; in Cachexia; neq; in Scirrho hepatis, aut lienis.

Tertiò percunctandum, an aluus fæcibus sit adstricta; quæ si fuerit omnino suppressa, vel cunctandum est, donec cocti sint humores in Ventriculo; & excrementa alui descenderint; vel mollienda prius aluus cassia, aut prunis, aut similibus; alioquin periculum est, ne Jecur, & venæ exugant impurum aliquod. Advertendum tamē est, quod aliquando in casu vehementi & præcipiti, ut esset Angina; suffocatio; vel alius affectus, qui non daret inducias, potest secari vena; cui postea succedat alui ductio quamprimum, ex mente Hippoc.

Quartò,ad os Ventriculi convertendus animus; quod si fuerit imbecillum, aut nimiopere sentiens, maxima cum cautione, erit deveniendum ad phlebotomiam ipsam.

Signa autem oris Ventriculi, eximii sensus, sunt, quando patientes, non possunt devorare acria,salsa;ut acetum.piper; synapi; & similia,citra offensionem; quibus si venæ sectio fuerit necessaria, muniendum erit prius os Ventriculi intus,& extra,his; quæ humorum acrimoniam retundunt;ut est succus mali punici; mali cotonei; medici;citri; limonũ;uvę acerbę;aut syrupo acetoso;de Ribes;Orizacchara; aut hujusmodi. Exterius,oleo Cytoniorũ; aut Sandalino Unguẽto.

Imbecillitas autem,sive ex intemperie, sive ex mala constructione fiat;cognoscitur,quia cibus non appetitur, nec facile fertur; sed eo accepto, dolor excitatur; Interdum nausea,aut cibi vomitio, quibus si phlebotomia fuerit necessaria,pri⁹ consulendum, cum calidis aromaticis. Intrinsecus,syrupo de mentha;vino optimo,fulvo,& adstringente;vel momento panis intincti vino.Extrinsecus, fotu, cum emplastro de crusta panis; aut linimento ex oleo de nuce myristica; absynthite; nardino, aut hujus census aliis.

Insuper, in febribus,in quibus solet advenire spasmus, phlebotomia cavenda; quia succedit sudor & virium dissolutio.

In morbis diuturnis,venæ sectio, nõ ita compro-

probatur;nisi corruptelæ vitium sit in sanguine; qui si apparebit in sectione crassus, & niger, erit opportuna evacuatio; sin minus subtilem, & albicantem conspexeris, illicò constringes venam.

Mulieres prægnantes, & menses habentes, nisi magna aliqua necessitas adsit, cum virium constantia, nullo modo phlebotomabis.

Considerandus erit naturæ motus, in morbis; nam ubi necessario expectatur crisis, sanguis copiosè non erit minuendus; ne divertatur forsan natura à suo motu; aut superveniat virium debilitas.

Corpora emaciata, obœsa. raræ texturæ; alba, laxa; citrini coloris; & sanguinem non habentia, non erunt sollicitanda venæ sectione.

Adolescentes & qui venæ sectionem nondũ sunt experti; incidere solent in syncopen; quæ prohiberi solet, vomitu prius excitato; sed in his parca manu agendum est, & potius reiteranda evacuatio; paulatim enim assuescere melius est.

Cavenda phlebotomia, in temperamento admodum frigido; in regione frigidissima; in hora doloris vehementissimi; post balneum; post coitum; in ætate, quæ est minor XIV. ann. & in sene; nisi robustus sit, & puer firmus.

Alvi profluvium, si adsit in febribus, ut plurimum impedit venę sectionem; nisi illud contingat, ex aliqua inflammatione hepatis; quo nomine si vires adfuerint, non prohibetur; immo

 sæpius

ſæpius reiteranda; melius eſt enim,ut phlebotomiæ vices ſint multæ,quàm ipſa ſanguinis quantitas ſit multa. Qui modus conferre ſolet, in fluxu ſanguinis ex naribus; ex pectore, utero, veſica, Inteſtinis; vel quacunq; alia parte prodeuntis; revulſionis; aut derivationis ergo.

Non erunt contemnendæ urinæ inſpectiones,in febribus præcipuè putridis; ac pulſus cōditiones; & alia quædam; antequam accedat Medicus ad venam incidendam. Namq; ſi urina fuerit ſubtilis,vel ignea,aut facies ægrotantis, in principio extenuata,& tornatilis, ſeu Hippocratica,tunc non eſt tuta inciſio. E contra, ſi fuerit urina craſſa, & rubicunda, & nubiloſa; pulſus magnus; facies tumida; audacter celebranda.

Quid in ipſo ſectionis tempore faciendum.

INprimis, eligatur Juvenis Chyrurgus, viſu perſpicaci, manuque valida, & dextera; qui ſciat, & ſoleat ſcalpellum ſummis digitis præhendere; nec plus mucronis proferat, quam ad penetrandum ſit ſatis; & apprehenſio, non pollice & medio, ut alii volunt; ſed pollice & indice, fiat; relicto medio ad palpandam venam; atque lumine adverſo, appoſitis convenienter minimo digito, & annulari, brachio incidendo, ſenſim,nulla feſtinatione, ſcalpellum intro ſuaviter, quod ſatis erit,impellat. Interim tamen, manu altera, brachium, & eius pollice, venam ſtabi-

ſtabiliat, in ſua rectitudine; nec contorqueat; ſtatimq; perforata vena, pollice ipſo ſtabiliente, recurrat ad foramen, obturando; donec ſint accommodata omnia, pro ſanguinis effluxu. At Chyrurgus diligens antequã aggrediatur opus; experiatur primum, an ſcalpellus utrinq; ſcindat æqualiter, incidendo ſuæ manus cutim. Namq; ſi fuerit obtuſus, male aſſequetur, quod intendit.

Æger, cui incidenda eſt vena, omnino decumbat; cum maxima corporis & animi tranquillitate, contineatque aquam in ore, aut etiam vinum ſi puſillanimis ſit.

Et pars quæ debet incidi, ſit prona, non verò elata; ut in hanc facilis fiat ſanguinis concurſus. Quinimmo confricetur blandè, ut incaleſcat.

Pars debet illigari proximè ſupra eum locum, in quo debet fieri ſectio, per unum digitum, & duos; & plus; ut ſanguine prolecto, vena ipſa tumentior, appareat. Quod ſi vena fuerit inconſtans, vel ſubterfugiat, altera ligatura infra adaptabitur.

Quibus autem denſa, & ſquallida eſt cutis; & quibus venæ anguſtæ ſunt, vel in altum demerſę, multa carne, vel adipe obductæ; vinculum arcti⁹ injici debet.

Quinimmo venas manuũ, quia minores ſunt, & quia vinculis non ſątis implentur, in calenté equam demittes.

Verum ſi nullo modo in apertum promatur

ea vena, quo in loco inesse solet, digito & ungue notetur, dũ sanguinis fluxu est explorata; hancq; signatam scalpello artifex feriat; sed interim prospiciat, ne flatu tumidum locum, vel arteriam, vel tendonem, pro vena petat. Interdum enim, injecto arctiore vinculo, aliquid venæ simile intumescit; Interdum pressa arteria, motu vacat, & pro vena se profert. Vel solue ipsam ligaturam; & multoties liga, sæpius confricando, inungendo, & comprimendo, donec ea appareat; omniq; arte utatur Chyrurgus, ut vena ipsa infletur; cavendo semper, ne cõstrictio fiat in junctura ipsa; quoniam prohibet inflationem.

Facta apertione, vinculum in superiori parte laxabitur, ut sanguis uberius defluat.

Si autem sanguis, minus abundè & segnius fluat, idq; sectionis errore; ea emendetur, aperiendo magis venam; ut ne dum tenuis, sed etiam crassus fluat sanguis; qui sæpenumero peccat. Sin fiat propter contorsionem, detineatur brachiũ, & vena in illo situ, in quo est secta vena. Sin fiat propter sanguinis crassitiem, aliavè ex causa, æger pugnum arctè vehementer adducat; nervos & musculos & latera, tussi, ac voce valida contendat, & vulnus aquæ calidæ fomento proitetur, vel pannis calidis.

Utile quidem est sæpenumero, dum fluit sanguis, medio cursu, digitum vulneri imponere, tùm ut vires reficiantur, minuíq; dissipentur, tùm

etiam

etiam ut deterior,ſpurciorq; ſanguis,ex intimis, celerius in ſectionem confluat.

Si cura,metuſq; terreat,hincq; parcius ſanguis emanet, intermiſſio fiat; ut vires recreentur.

Sed vires defecturas præmonſtrãt, fluoris impetus; aliquando ſuppreſſio; pallens faciei color; oſcitationes; pandiculationes; aurium tinnitus; oculorum ſuffuſiones; ſingultus; nauſea; omnium tamen certiſſima, & minime fallax eſt, pulſus mutatio; qui ex crebro rarus evadat; aut ex magno parvus; ex vehementi, debilis, & obſcurus, & inæqualis,tunc expedit, os & faciem frigida conſpergere; acetum, vinum; mòſcum, idque genus aromata,ad nares admovere; ſtatim proſternere ægrum æqualiter: At ſi non relevetur æger, vomitus excitetur; mox vires inſtaurentur, vino; ſucco mali punici; jure carnium, diamoſco, aliiſve cardiacis.

Quoniam phlebotomia eſt univerſalis evacuatio ipſius ſanguinis; ideò in plethora ſimplici,ſat ſit redundantiam demere. At cum morbus adeſt: infra mediocritatem imminuendum eſt, & parcius quidem quàm in plenitudine.

At in partium phlegmonis,nedum quantitas; ſed tum coloris, tum ſubſtantiæ mutatio, ſpectanda.

Ubi vehemens dolor, aut magna quædam inflammatio, locis ineſt ſectioni propinquis; ſanguinis curſus nõ ante ſiſtatur,quàm dolor miteſ-

cere incipiat; vel ejus color commutetur. Mutatio quippe indicat ſanguinem ex inflammata ſede evelli, niſi vehementer impactus ſit humor, aut evacuatione vires exolvantur; tuncq; potius reiterare, vel eadem die, vel poſtera, quamvis in maxima inflammatione, in vehementiſſimo dolore, & in ardentiſſima febre, uſque ad animi defectionem, evacuari liceat, dummodo vires tollerent.

Partitio evacuationis fit modicis intervallis; interdum una hora; interdum plures neceſſariæ ſunt. Optimum eſt eodem die bis ſanguinem mittere, ſi vires ſinant: & præſertim ubi maligna adeſt inflammatio, vel carbunculus: vel bubo peſtilens: ne peſtilens contagium hæreat in venis. In affectibus partium, præſertim phlegmonis, longiore intervallo ſejungi poterit, ut in alterum diem, vel etiam alterum: quo ſpacio corrupti humores ex affecta ſede remigrent in venas exhauſtas, quos altera ſectio promptius eripiet, tuncque amplum debet fieri foramen, quamvis per illud fiat major virium reſolutio.

Peracta venæ ſectione, & ſanguine emiſſo, quid faciendum, & quomodo regendus ſit æger.

SAnguine emiſſo, vinculum (quod debet eſſe ſericum, aut ex lino, non rotundum, ſed latũ ſaltem ad digiti latitudinem) diſſolvatur, & vulnus exſiccetur optimè, ne ſanguinis aliqua por-

tio

tio remaneat in vulnere, quę coalitum impediat, vel abſceſſum inferat, & dum lavare, ac abſtergere ſanguinem volueris, tende digito tuo cutem, ut dimoveatur à rectitudine foraminis facta optima exſiccatione; deterſumq; vulnus, obſignetur linteo, ſeu pulvinari eminentiam habente, imbuto quidem aqua, aut oleo ſi iterum fundere ſanguinem erit conſilium; mox linteum cum brachio faſciis devinciatur, quæ nec arctiores ſint, nec cutim vulneriſq; labra diſtorqueant. At vero ſi adeps ex vulnere exiliat, non excidatur, ſed molliter intro referatur.

Æger autem ſupinus decumbat in quiete, ut partes exhauſtæ repleantur, reſarcianturque ſpiritus; neque ad conſueta munia properet, qui ſanus fuerit; neque celerius inambulet; neque fatiget ullo modo, neque utatur venere, neque ſuperdormiat; ne aut languidior calor extinguatur, aut obruantur imminuti ſpiritus; vigilans igitur conquieſcat per aliquod tempus.

Hora una, aut altera à ſanguine miſſo, licet offerre exiguum quidem quod boni ſit ſucci, & probe alat, interdum etiam antea, ad comprimendam bilim.

Duabus horis ab aſſumpto cibo, nihil vetat obdormiſcere, ſi neceſſitas urgeat: dummodo aliquod incommodum non ſequatur ex brachio vulnerato; & ſit aſſuetus dormitioni diurnæ.

Tan-

Tandem à misso sanguine exquisitior victus ratio tenenda.

Sanguinis emissi observationes quæ sint.

EXceptus sanguis effluens, pelviculis tersis, terrenis, vitreis, stanneis, aut argenteis, non æneis, quæ sint plures, ut in illis varietas sanguinis distingui possit.

Seponatur loco mundo, quo nec pulvis, nec fumus, nec ventus, nec solis radii pertingant.

Sanguinis substantia, primum observabitur; nam qui lentè fluxit, viscosus est, & tanquam glutinum digitis obhæret.

Sanguis qui statim concrescit, & conglaciat, fibrasq; multas habet, crassus est, & densus; & hic potest esse Author obstructionum, & aliorũ morborum, & difficile finditur.

Qui verò tardius concrescit, tenuis est, & facile finditur.

Qui refrigescens minime durescit, is omnino vel aquosus, vel putridus est, cujus fibræ direptæ, atque corruptæ vanuerunt, & simul atque attingitur in partes exiguas discerpitur.

Serum multum, tanquam aqua citrina, concreto sanguini innatans, vel potum liberaliorem; vel jecur infirmum, vel imbecillos renes, vel eosdem obstructos ostendit.

Spuma innatans, nisi fluoris impetu nata sit, incendium atque feruorem ejus humoris ostendit,

dit,

dit, cujus colorem præ ſe fert; rubra quidem ſanguinis, citrina bilis, alba pituitæ, livida melancholiæ.

Color ſanguinis dureſcentis, per ſumma rubicundus, boni utiliſq; ſanguinis eſt index. Ruber autem ac lucidus, ardentis; qualis ſolet eſſe arteriarum ſanguis. Ruber vero atque aliquo modo ſubobſcurus, mediocris; qualis eſt venarũ.

Color citrinus bilem commonſtrat; albus pituitam, viridis bilẽ retorridam; lucidus ac plumbeus, atram bilem cum pernicie; & diſparium colorum permixtio, varios humores exuperare oſtendit; qui etiam poſſunt eſſe putridi, ut ſubſtantia ipſa palam facit.

Nonnunquam innatat aliquod pingue & adipoſum, inſtar telæ aranei, cohærens: ſi corpus eſt obæſum & pingue, ex ipſo ſanguine, cauſam habet, qui eſt in adipem pronus. Sin corpus non ſit opimum, ſed gracile, illud colliquari & marceſcere portendit.

Sæpe innatat pituita quædam lenta, quæ potius dicenda eſſet ſuccus crudus, eò quod poſſit aliquo modo à calore venarum concoqui, & in alimentum tranſire; & in quibuſdam, ut in ruſticis, hujuſmodi ſuccus, eſt ita familiaris, ut nullo unquam tempore careant illo; quemadmodũ obſervatur illis ſecando venam, quę nihilominus audacter ſecari poteſt, ut habet *Galen. 4. acut. 27.* non tamen deſpecta virtute, ac in iis, nihil mali por-

portendit. E contra in nobilioribus, & in iis, qui idoneam alioquin vitam degunt, si istiusmodi fuerit sanguis, erit prænuncius mortis, aut saltem morbi diuturnitatis.

In ima parte sanguinis extracti, subsidet, quod terrenum magis est, atq; fæculentum.

Sanguinem à venis graveolere rarũ est: quod si contigerit, putredinis, corruptionisq; deploratæ est indicium.

Sanguis præterea in peluiculis consistens, invicem erit conferendus; & si omnes peluiculæ æqualiter exhibeant sanguinem bonum, credibile est in venis similem haberi, & illum detractum esse plethoreæ gratia.

Si vitiosus, & impurus sanguis conspicitur, ut copia, & qualitate molestus, eductus est, indicat tamen posthac diligentius vacuandum corpus, aut pharmaco, aut alia venæ sectione; non tamẽ, quò impurior sanguis, aut crudior, alieniorvè à sua natura longius desciverit, eò plus detrahes, ut multi malè faciunt, sed quantò humores longius recesserint à sanguine, tantò parcius hauriendum de sanguine: immo si multo longius recesserint, omnino à phlebotomia abstinendũ.

Si qui prius manavit sanguis, syncerus; & qui posterius, pravus existat; signum est, multos hujusmodi humores, residere in corpore; qui proba victus ratione, & idoneis evacuationibus erũt exterminandi.

At

At ſi hoc apparuerit in inflammationibus, eſt indicium completæ & integræ evacuationis; quę morbi materiam; ex affecta ſede extirpavit.

Si verò poſterior pelvis, eſt purior primis; conſumata eſt evacuatio; quæ ſanguinem vitioſum omnem detraxit.

Sanguis, in aquam tepeſcentem effuſus, ut in ſectione venarum manus & pedis, multa etiam profert; divulſis ſecretiſq; ſubſtantiis; & ſerum aqua omnino confunditur, ut internoſci nequeat; permiſcetur etiam tenuior ſanguinis portio; ex cujus colore, aliquo modo de humoris natura, & ſpecie, liceat judicium facere. Craſſior vero ſanguinis portio fibroſa, ſubſidet in imo; quæ pura, & ſecundum naturam eſſe judicabitur ſi lucida, tenuis, ſubalbida, & cohærens fuerit. At craſſior, craſſum ſanguinem ineſſe demonſtrabit. Si obſcura, & nigra, vel alio infecta colore erit, ſanguinem inquinatum commonſtrat eo humore, qui ex coloris differentia diſcernitur.

Si præterea ſanguis illi ſubſidens parum cohæreat, faciléq; dilaceretur, diſtractus, ſummæ putredinis eſt argumentum.

FINIS.